

## ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ Шерзода Меҳрангез Абдувалиӣ дар мавзӯи «Проблемаҳои ҳуқуқи маданияи танзими розигӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз рӯи ихтисоси 5.5.3. – Ҳуқуқи маданӣ; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ (Душанбе, 2026. 50 саҳ.)

Автореферати диссертатсияи Шерзода Меҳрангез Абдувалиӣ бахшида ба яке аз масъалаҳои муҳим ва ғанӯз кофӣ таҳқиқнашудаи ҳуқуқи маданӣ – падидаи «розигӣ» ҳамчун амали мустақили яктарафаи ҳуқуқӣ дар низоми қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон омода шудааст.

Дар шароити қабули Кодекси маданияи нави Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз 1 июли соли 2023) ва идомаи раванди тақмили қонунгузории маданӣ, таҳқиқи ҳамаҷонибаи категорияи «розигӣ» аҳамияти хоса пайдо кардааст. Муаллиф бо дурустӣ қайд мекунад, ки истилоҳи «розигӣ» дар матни КМ ҶТ зиёда аз 170 маротиба истифода шудааст, аммо мафҳуми мустақил, аломатҳои хос ва таснифоти он дар қонунгузорӣ муайян карда нашудааст. Ин вазъият боиси ба миён омадани мушкилоти зиёди ҳуқуқтаъбиқкунӣ гардидааст.

Диссертатсия нахустин тадқиқоти комплексӣ ва монографӣ дар илми ҳуқуқшиносии Тоҷикистон мебошад, ки ба падидаи «розигӣ» ҳамчун падидаи мустақили ҳуқуқи маданӣ бахшида шудааст. То ин дам аксари корҳои илмӣ дар Тоҷикистон «розигӣ»-ро дар доираи ҳолатҳои мушаххас (масалан, розигии ҳамсар ба амалиёт бо молумулки умумӣ, розигии падару модар ё васиён ба аҳдҳои ноболиғон, розигии гаравгир ба тағйири уҳдадорӣ ва ғ.) баррасӣ мекарданд, аммо табиати умумии он ҳамчун амали яктарафаи ҳуқуқӣ мавриди омӯзиши амиқ қарор нагирифта буд.

Навгониҳои асосии илмӣ чунинанд:

1. Таҳияи мафҳуми муаллифӣ. «Розигӣ – ин ифодаи ихтиёрии иродаи субъекти муносибатҳои маданӣ-ҳуқуқӣ (амал ё беамалӣ, аз ҷумла сукут), ки бо мақсади маъқул донишдани (этибор бахшидани) аҳд ё дигар амали ҳуқуқи субъекти дигар содир мегардад ва оқибатҳои ҳуқуқи мустақил дорад».

2. Таснифоти мукаммали розигӣ аз рӯи меъёрҳои зерин: аз рӯи шакли ифода (шифоҳӣ, хаттӣ, электронӣ, ишоратӣ, сукут); аз рӯи вақти додани розигӣ (пешакӣ ва минбаъда/одобрӣ); аз рӯи субъекти додандаи розигӣ (шахси воқеӣ, шахси ҳуқуқӣ, мақоми давлатӣ, васӣ/парастор); аз рӯи ҳадафи ҳифзшаванда (манфиати шахсӣ, манфиати оила, манфиати ҷамъиятӣ, манфиати давлат); аз рӯи хусусияти ҳуқуқӣ (асосӣ ё ёрирасон).

3. Таҳлили муқоисавӣ бо қонунгузории Федератсияи Россия ва ошкор намудани фарқиятҳои муҳим (масалан, дар танзими розигии

пешакӣ ва минбаъда, дар муҳлати рад кардани розигӣ, дар оқибатҳои бе розигӣ анҷом додани амал).

4. Омӯзиши амалии мушкилотҳои ҳуқуқтатбиқкунӣ дар Тоҷикистон (бо таъя ба таҷрибаи судӣ ва мақомоти нотариалӣ соли 2021–2025) ва пешниҳоди роҳҳои ҳалли онҳо.

5. Пешниҳоди тағйироту иловаҳои мушаххас ба КМ ҚТ, аз ҷумла ворид намудани моддаи алоҳида дар бораи «Созиш (розигӣ) ба амалҳои ҳуқуқӣ».

Ин навиғониҳо ба таври назаррас ба ғанӣ гардондани назарияи ҳуқуқи маданӣ мусоидат менамоянд ва барои тақмили қонунгузорӣ заминаи мустаҳкам фароҳам меоранд.

Муаллиф асарҳои олимони классикии ҳуқуқи маданӣ (Агарков М.М., Красавчиков О.А., Ойгензихт В.А., Суханов Е.А., Брагинский М.И., Грибанов В.П.) ва муҳаққиқони муосири Русия (Касаткин С.Н., Дятлов Е.В., Зимина М.Ю., Воробьева Е.А., Болдырев В.А.)-ро хуб омӯхтааст.

Аз олимони тоҷик қорҳои Бобоҷонзода И.Х., Исмоилов Ш.М., Усмонов О.У., Маҳмудзода М.А., Раҳимзода М.З., Тағойназоров Ш.Т., Кодирзода Т.Қ. ва дигарон ба таври васеъ истифода шудаанд.

Манбаъҳои меъёрии ҳуқуқӣ (Конститутсия, КМ ҚТ, КО ҚТ, КЗ ҚТ, Қонунҳо дар бораи ҷамъиятҳои саҳомӣ ва ЧДММ, Консепсияи сиёсати ҳуқуқӣ ва ғ.) пурра ва дуруст таҳлил шудаанд.

Муаллиф бо таъя ба Паёми Президенти ҚТ (2023), Консепсияи сиёсати ҳуқуқӣ (2018–2028) ва Консепсияи рушди қонунгузории маданӣ исбот мекунад, ки мавзӯ ҳама аз ҷиҳати назариявӣ ва ҳама амалӣ мубрам аст. Истифодаи усулҳои диалектикӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, таҳлили низомӣ, расмӣ-мантиқӣ ва моделсозӣ имкон дод, ки падида аз ҳама ҷониб омӯхта шавад.

Пешниҳодҳои муаллиф метавонанд ҳамаҷун замина барои тағйироти КМ ҚТ, таҳияи тавзеҳот ва дастурҳои судӣ, омӯзиши донишҷӯён ва аспирантон истифода шаванд.

Муаллиф 10 мақола, аз он ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъя расонида, дар конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ бо маъруза баромадҳо кардааст, ки ин ҳама нишонаи сатҳи баланди қор аст.

Дар шароити рушди зуди муомилоти электронӣ (шартномаҳои онлайн, имзои электронӣ, платформаҳои тиҷорати электронӣ, криптоактивҳо) масъалаи хусусиятҳои розигии электронӣ танҳо дар сатҳи умумӣ баррасӣ шудааст (саҳ. 68–70).

Дар ҳулоса пешниҳод шудааст, ки моддаи 7<sup>1</sup> ё моддаи алоҳида дар бораи розигӣ ворид карда шавад, аммо матни дақиқи ин модда (бо қисмҳо, муҳлатҳо, оқибатҳо, тартиби бекоркунӣ) оварда нашудааст.

Муаллиф дуруст қайд мекунад, ки сукут метавонад розигӣ доништа шавад, аммо меъёрҳои дақиқи он (ҳолатҳои истисноӣ,

муҳлатҳои муайян, ҳуҷҷатгузорӣ) кофӣ таҳлил нашудаанд. Ин масъала дар амалияи нотариалӣ ва судӣ хеле муҳим аст.

Диссертатсияи Шерзода М.А. рисолаи ба анҷомрасида мебошад, ки ба талаботҳои баланди ихтисоси 5.5.3. ҷавобгӯ буда, дорои навлониҳои илмӣ ва амалӣ мебошад, бо усули баланд ва манбаъшиносии мукамал навишта шудааст, метавонад ба рушди назария ва амалияи ҳуқуқи маданӣ дар Тоҷикистон саҳми назаррас гузорад.

Новобаста аз эъродҳои зикргардида, ки бештар ба такмили минбаъдаи кор рабт доранд, кор сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ мебошад.

Тақриздиханда:

Сардори раёсати робитаҳои байналмилалии

Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,

доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

Қурбонов Қ.Ш.

Имзои Қурбонов Қ.Ш.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси АШИТ

Акрамзода Т.С.

« 28 » 02 2026

Суроғай муассиса:

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33.